

Bor helyett vizet iszom.

Pénz nélkül nem lehet vásárra menni.

Ruhákat mérték szerint készítünk.

Betegség miatt nem jött iskolába. Okhatározó névutó.

Tanulás végett járunk az iskolába. Célhatározó névutó.

III. Összefoglalás. Példamondatok.

b) Helyesírási tanulság: Ho! kérdésre-BAN, hová? kérdésre-BA a határozórag. Helyett, alatt, fölött, előtt, között, közt, miatt, végett, két TT-vel írandó!

Igekötők: ki, be, föl, le, meg, össze, vissza, szét, túl; át, el, rá, ezerte. Példamondatok.

1947. január 3. hete.

Általános iskola V. osztály.

A tanítás anyaga: A koldus hercegasszony. (Történelmi olvasmány.)

(Olvasmánytárgyalási alapon.)

A koldus hercegasszony.

Üde, tavaszi reggel volt. A nap tisztán ragyogott le a kék égről Marburg város házaira, tornyos kastélyaira. A várkapuk ormán a rózsaszínű napfényben százával lengtek a selyempántlikás zászlók. A nagy kőházak felvirágozott erkélyein színes szőnyegek lógtak alá. A kertekben pompáztak a cseresznye, barack és körtéfa. Enyhe illatos szellő szállt fel és amerre elshant, mindenütt azt súgták: ma jön a császár.

Egyszer csak az egyik mellékutcából két előkelő lovas ifjú ügetett elő. Az egyik német lovaglóruhában volt. A másikon gyönggyel díszített köntös fehérlett. Finom, halvány arca, ruházata arról tanúskodott, hogy görögországi vendég. A kiabáló csoport éppen kiért a mellékutcából a főterre. A szedett-vedett népség között három különös női alak tűnt fel. A két szélső elhízott alakjával, torzult ráncos arcával valóságos parázsszá váló boszorkánynak látszott. A középső fiatal nő volt. Ruhája valószínű darabokkal volt kifoltozott s vastag zsinaggal szorította a testéhez. A hátán ruhába kötve fekélyektől borított gyermek nyöszörgött. De a foszladozó szegényes ruhában úgy tűnt fel a görög ifjú előtt, mint szépszemű Kypris istennő, ki utcai koldusnőnek ruháit öltötte magára.

— Ki az? — kérdezte csodálkozva társát.

— Bolond nő — felelte megvető kézlegyintéssel a másik. De midőn látta, hogy a fehér tunika nincs megelégedve a felellettel, így folytatta közömbös hangon.

— Azt beszélnek, hogy egykor hatalmas királynak a leánya volt. Később pedig fejedelemné; de férje halálakor egyszerre esztét veszítette, elfeledve nemes származását, megvetve, meggyalázza címerét, az utca porába süllyedt le. Azóta koldusnőként járja az utcákat, hogy az összegyűjtött leprásoknak és

nyomorékoknak, akikkel szegényes viskójában együtt lakik, megszerezze a mindennapi eledelt.

Az ordító és kurjongató csöcselék mind közelebb jött s kíméletlen gúnyolódással kiáltozta:

— Zigeiner Fürstin! Tataren Fürstin! Cigányhercegnő, tatárkirályné!...

A két előkelő ifjú már egészen közel ért a nőhöz, aki a gúnyolódó tömeg szemtelenkedése miatt rikácsoló zsémbes társnői mellett olyan volt, mint a vadrózsa a szélben, viharban. Alázatosan lehajtott fővel úgy jött a csöcselék között, mint ahogy ha atyja közel van hozzá, vagy látja őt. Csak arra ügyelt, hogy a hátán levő kisgyermeknek bántódása ne essék. S a két öreget olykor-olykor türelemre intette.

— Irmengarde! — szolt a jobbán levő élemedett asszonynak, midőn az már kifogyott a türelemből. — *Leben ist Leiden.* Ez az élet itt szenvedés...

Éppen szegényes házuk elé értek; a csöcselék szemtelenkedése itt tetőfokára hágott. Egyik az öregek ruháját húzogatta, többen pedig nagy kiabálás között köveket dobáltak feléjük. Még a beteg fiút sem hagyták békén... Egyszer csak valamegyik suhanc kampós botjával elkapta Irmengarde lábát, aki féltve őrzött kosárcájával a földre zuhant. A közönség jót mulatott rajta. Még az előkelőbb s nyugodtan sétáló polgárok is csak előjátéknak, kis bohózatnak tekintették ahhoz a nagy ünnepséghez, amely a császár megérkeztével veszi majd kezdetét. De a görög ifjú arcába, vér szökött s bizánci díszítésű görbe kardjának markolatára esapott. Éppen kirántotta volna, de hirtelen a hátuk mögött mint élesen csattanó rianás, szokatlan kúrthang harsant fel. Minden szem arra nézett. Bámulva látták, hogy egy díszes, vágató lovas sereg éppen nekik tart. Elöl egy kacagányos vitéz vágatott, hosszú göndörhajú, villogószemű, karesű termetű, oldalán egyenes, gyönggyel díszített karddal. Ruhájának zsmörzátán, az ékköves boglárók s kucsuján az ezüst tolltartó káprázatosan csillogtak-villogtak a napsugárban. Lovának hosszú, nyíratlan sörénye fehér zászlóként lobogott a vágatásban. Ruháján is áttetsző gyönyörűen kifejtett tagjaival valóságos óriás volt a marburgi lovak mellett. És ilyen volt a többi száz magyar is: daliás, erős, tüzes szemű. A sereg élén nyargaló vitéz mellett polgári öltözetben a wartburgi Hellegraf vendégfogadós lovagolt. Ő kalauzolta az idegen vitézeket. Neki köszönhették azt is, hogy a város kapuján oly könnyűszerrel bejöhettek. Egy-két pillanat múlva a fogadós a vitézekkel a három szedelődzködő nő előtt állott.

Ő az! — mutatott a halványarcú koldusnőre a fogadós.

Most bámultak csak a wartburgiak. És arcukra kiült a kíváncsiság. A daliás magyar vitéz szíve pedig nagyot dobbant. Egy pillanatig habozva, szégyen és öröm közt állt. Tisztelettel és csodálkozással nézett rá. Nem volt nehéz benne felismerni a

magyar királyleányt. Szegényes ruhájában is karcsú alakja, finom, nemes arcvonásai beszédesen tanúsítottak arról, hogy nem rongyokban született! Aztán hátrafordulva kirántott kardjával, mely ragyogott a napsugárban, harsány hangon tisztelgést vezényelt. Feszültek az izmok, csörögtek a kardok. A vitézek nem látták a szürke, szakadozott ruhát, hanem csak királyuk leányát szemlélték benne. Régen kívánták látni ezt a sokat emlegetett szemet, mely — amint otthon mondogatták — úgy ragyogott, mint a fényes csillag, amelyből Klingshor mester oly szép jövődőt jósolt. Ekkor egészen közel lépett hozzá a vezető magyar s harsány hangon csodálkozva felkiáltott:

— Erzsébet hercegasszony! Ki látott már királyleányt rongyos ruhában, koldusok között?!

A meglepett királyleány az összetört cserépedénydarabokkal felegyenesedett a rég hallott magyar szóra. Az előtte álló szép magyar vitézre vetette égbék szemét. Egykori játszótársára ismert benne; látta a díszes sereget, szégyenpír borította el halvány arcát. Szemét lesütötte s úgy állt előttük, mint a bárány, miadtan, télován.

— Hogy kerültél e nyomorult állapotba? Ki tett téged ilyen szegénnyé? — Kérdezte Bánffy megindult csodálkozással.

— Senki — felelte remegő hangon a koldusruhás hercegasszony, — ha csak a végzetetlenül gazdag mennyei Atyám szegénnyé lett isteni Fia nem.

Az ifjú gróf lelkében különös sejtelmet ébresztett ez a szerény s előtte mély titkot rejtő felelet.

— Érted jöttünk — folytatta örömmel a gróf, — Atyád, Endre királyunk küldött, hogy kiszabadítsunk mostoha sorsodból és hazavigyünk téged, az ő legszebb, boldog reménységét, a magyar égről lehullott csillagot. Ez nem királyleánynak való élet. Jöjj velünk — mondotta most már mindig esdeklőbben, — itt nyomorban élsz koldusmódra. Otthon márványoszlopos királyi palota s boldogtalan, ősz édesatyád vár. Hazahív minden, gyere!

Míg a vitéz beszélt, Erzsébet hercegasszony szeme felragyogott. Tekintetével a messzeségbe révedezett. Egy percre eltűntek előle Wartburg nagy, tornyos kastélyai, a várost körülvevő magas kék hegyek. S messze, messze nézett. Látta az érte epekedő ősz édesatyját s ifjú népét, a vidám magyarokat. Egy pillanatra délibábos szépségben tűnt fel előtte Magyarország vadvirágos rétjeivel, fenyőillatot lehelő erdeivel. Hallotta az öreg Duna zenéjét, mely oly sokszor muzsikált neki, mikor kakukfülletos partjain a kis Bánffyval játszadozott. S ekkor finom mosolyfutott végig álmodozó arcán. Elmélázó tekintete a bárányszerű felhőkkel csipkézett kék égre esett. Es a másik örök, igazi haza jutott eszébe. Arcán leírhatatlan báj ömlött el. Ilyen szép talán sohasem volt. Könnyes szép szeme ragyogott, mint harmatos kék búzavirág a felkelő nap fényében. Szólni akart, de hang nem

jött ajkára. Ezért gyengéden csak nemet intett. A magyar szenvedélyes hangon tört ki.

— Erzsébet! Hát a reád várakozó atyádat, kedves testvéreidet, szép magyar hazádat nem szereted már?

A királyleány a szívettpő szavakra elszomorodott arcával riadtan tekintett Bánffyra, aki így folytatta:

— Miért nem jössz velünk, nemes királyné, kedves atyáddal, hogy elfoglaljad királyi örökségedet? Jöjj és ne szomorítsd meg atyádat, aki az ő kedves leányát egyre várja.

— Ténném, amit kérsz, testvér — szólalt meg esendesen Erzsébet, — de én örökre annak a Krisztusnak örökségét választottam, aki példájával tanította a gazdagságot megvetni és a szegénységet a világ minden országa fölött keresni! S mond meg Uramnak és atyámnak, hogy nyugodjék meg s ne is sajnáljon, mert vagyok olyan boldog e megvetett helyzetemben is — akár sírok, akár mosolygok, — mint lennék az ő királyi fényében. Nem tudok mosolyogni, hogy arra ne gondolnék, hogy vele együtt az örök hazában egykor mindig mosolyogni fogok és nem tudok sírni, hogy arra ne gondolnék, hogy egykor vele soha nem fogok sírni.

— Erzsébet hercegasszony! — mondotta szinte megtörten a magyar követ — hallok a szavadat, de nem értem és nem tudom, mit beszélsz. Csak azt tudom, hogy nem vagy a miénk, a magyar égen nem fog csillagod felragyogni... De legyen úgy, amint te akarod!

Egy pillanatra csend támadt. Majd mintha megbánta volna, amit mondott, a gróf így folytatta:

— Mi azonban édesatyáddal várni fogunk... Mindig várni fogunk...

Erzsébet hercegnő búcsúzásul némán meghajtotta magát és a két öreg kísérijével belépett szegényes otthonába. A magyar sereg megilletődve állt s ámulva néztek a koldusrongyokba öltözött királyleány után...

Esteledett már, midőn a magyar követség útnak indult, hogy megvigyék a szomorú hírt a szorongó országnak és Endre királynak, Erzsébet ősz atyjának.

Zord tél sikongott a tornyos kőházak között. A rohanó felhős égen itt-ott nyugtalanul vibráltak a csillagok. A marburgi lovagok a mámoros éjtszakában önfeledten ropták a táncot a császár tiszteletére. Ugyanakkor Erzsébet szegényes házában csend volt, csak a betegek egyenlőtlen lélegzése és a kis leprás gyermek fájdalmas nyöszörgése hallatszott. A virrasztó koldús hercegasszony lelkében pedig egyre zsongott az ima szava:

„Jó nekem, Uram, egyedül teveled lennem,

Soha nem is engedj más helyet keresnem.”

(Regős Regelát.)